

บทที่ 1 บทนำ

ความสำคัญและความเป็นมาของการพัฒนารูปแบบมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ

ศาสนาเป็นผลอย่างหนึ่งแห่งความพยายามของมนุษย์ ที่จะแก้ไขปัญหาชีวิต บางอย่างของคน ซึ่งมีทั้งปัญหาเฉพาะบุคคล และปัญหาที่เกี่ยวข้องระหว่างมนุษย์ด้วยกัน ที่เรียกว่าปัญหาสังคม ในเมื่อศาสนาเกิดจากการพยายามของมนุษย์ ศาสนาจึงเป็นเรื่อง ของมนุษย์ จะเกิดขึ้น จะเสื่อมหรือจะสูญสิ้นไป สุดแต่มนุษย์จะเป็นผู้บันดาล โดยเฉพาะ ในทางสังคม ด้วยฐานะที่ศาสนาเป็นสถาบันทางสังคมอย่างหนึ่ง ศาสนาจะมีความสำคัญ ได้รับความยอมรับนับถือของมนุษย์เพียงใด ก็อยู่ที่ว่าศาสนายังมีประโยชน์ช่วยสนองความ ต้องการของมนุษย์ ในการแก้ไขปัญหามาของพวกเขาได้อย่างไร และมนุษย์ยังมองเห็นความ จำเป็นของศาสนาอยู่เพียงใด โดยนัยนี้ การดำรงอยู่ เจริญขึ้น เสื่อมลง หรือสิ้นไป ของศาสนา จึงขึ้นอยู่กับประโยชน์ที่มีต่อสังคมเป็นสำคัญ (พระราชาวรมณี, 2530 : 1-3)

เมื่อศาสนามีความสำคัญ ในฐานะเป็นสถาบันอันยังประโยชน์เพื่อสังคมเช่นนี้ บทบาทของศาสนาในปัจจุบัน จึงเกี่ยวเนื่องกับสังคมโลกในแทบทุกด้าน กล่าวคือ มีความสำคัญในด้านการเผยแผ่หลักธรรม นำความสุขสงบและสันติภาพมาสู่สังคมมนุษย์ จากอดีตจนถึงปัจจุบัน ศาสนาจึงเกี่ยวพันกับสถาบันการเมือง เศรษฐกิจ สังคม โดยเฉพาะ การศึกษา ความเจริญรุ่งเรืองของสังคมมนุษย์ มีผลสืบเนื่องมาจากสถาบันศาสนาและ บุคลากรของศาสนา ซึ่งได้รับการพัฒนาให้ออกไปเผยแผ่หลักธรรมแก่ชนทั่วโลก บทบาท ของสถาบันศาสนาจึงเกี่ยวพันกับสังคมโลก พระพุทธศาสนา เป็นทั้งสถาบันหลักสถาบัน หนึ่งของสังคม และมีบทบาทสัมพันธ์กับสังคมโลก ซึ่งควรจะทำนุบำรุงให้เจริญมั่นคงและมี ประสิทธิภาพในการที่จะเอื้ออำนวยประโยชน์สุขแก่ชีวิตและสังคมมนุษย์ การดำรงรักษา ให้ความอุปถัมภ์ดูแล และพัฒนาสถาบันพระพุทธศาสนา เพื่อให้สามารถยังประโยชน์ แก่สังคมได้ตลอดไปนั้น ทางหนึ่งที่สามารถกระทำได้ คือการพัฒนาการศึกษาด้านศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การพัฒนาองค์ความรู้ในระดับอุดมศึกษาเป็นสำคัญ ทั้งนี้มีเหตุผลและ ความสำคัญในการที่จะต้องส่งเสริมการศึกษาพระพุทธศาสนา ตามสาระสำคัญแห่งแนวคิด ปรากฏดังรายละเอียด ต่อไปนี้

1. ความสัมพันธ์ระหว่างศาสนากับสังคมโลก

ศาสนามีความสำคัญในการส่งเสริมการศึกษาและสันติภาพ ในสังคมโลก ศาสนาทุกศาสนามีหลักการที่เหมือนกันอยู่อย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันทั่วโลก คือ ต้องการสอนให้คนเป็นคนดี เพื่อสร้างสังคมให้เป็นสุข ประเทศแต่ละประเทศมีการแบ่งปันเขตแดนกันเป็นลัดส่วน ไม่สามารถรุกร้าเขตแดนกันได้ แต่ศาสนาสามารถศึกษาข้ามเขตแดนได้ ศาสนามีส่วนนำคนต่างชาติ ต่างภาษา ต่างผิวพรรณ ต่างวัฒนธรรม ให้มีส่วนร่วมในแนวทางคุณธรรมตามคำสอนทางศาสนาที่นับถือร่วมกัน ฉะนั้น จึงสามารถใช้ศาสนาเป็นแนวทางในการสร้างสันติภาพ สร้างความเข้าใจ สร้างความสุขให้เกิดขึ้นในโลก ด้วยวัตถุประสงค์เช่นนี้ สถาบันทางศาสนาจึงพยายามที่จะสร้างระบบการศึกษาเพื่อสอนคนและผลิตบุคลากรที่จะช่วยสอนศาสนา ให้กระจายไปสู่ประชาชนทั่วไปมาตั้งแต่สมัยโบราณ ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ ศาสนาต่าง ๆ ได้มีบทบาทในการจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาขึ้น เช่น มหาวิทยาลัยปารีส ในประเทศฝรั่งเศส มหาวิทยาลัยออกฟอร์ด และเคมบริดจ์ ในประเทศอังกฤษ มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดและเยล ในประเทศสหรัฐอเมริกา ศาสนาอิสลาม มีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยอิสลามขึ้นในประเทศสาธารณรัฐมาเลเซีย ในส่วนของพุทธศาสนา ได้มีการศึกษาระดับอุดมศึกษาแบบนานาชาติมาตั้งแต่สมัยโบราณ ดังจะเห็นได้จากประวัติแห่งมหาวิทยาลัยนาถาโบราณ ในชมพูทวีป หรือในสมัยปัจจุบัน ก็มีการตั้งมหาวิทยาลัยโคยาซังขึ้น ในประเทศญี่ปุ่น มหาวิทยาลัยซีไฮล ในสหรัฐอเมริกา และในประเทศไทย มีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยสงฆ์ขึ้น 2 แห่ง คือ สภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย และมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย

บทบาทของมหาวิทยาลัยทางศาสนา เช่น Concordia University ในประเทศสหรัฐอเมริกา ที่มุ่งผลิตนักศึกษาให้มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีจิตสำนึกที่จะช่วยเหลือสังคม สำนึกในประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงาม ทั้งนี้ไม่ใช่เฉพาะนักศึกษาในสาขาศาสนา แต่เพียงอย่างเดียว แต่รวมไปถึงนักศึกษาในสาขาวิชาอื่น ๆ ด้วย ตลอดจนองค์กรทางศาสนาต่าง ๆ เช่น World Vision International, The Christian and Missionary Alliance International Bible Society ศูนย์ฝึกอบรมมิชชันนารี International Missionary Board โรงเรียนศาสนศาสตร์ Alliance Theological Seminary ในอเมริกา และ World Vision ใน Canada ต่างก็เน้นภารกิจที่จะผลิตบุคลากรให้มีความคิดที่กว้างไกล เรียนรู้วัฒนธรรมของประเทศต่าง ๆ เพื่อออกไปช่วยพัฒนามนุษย์ ให้มีคุณธรรมจริยธรรม ให้การศึกษาในสถานที่ขาด ช่วยเหลือด้านสุขภาพอนามัยพื้นฐาน การฝึกคนให้ช่วยเหลือตนเอง การสร้างสันติภาพในชุมชน เป้าหมายการปฏิบัติการขององค์กรศาสนาต่าง ๆ นี้ จะกระจายไปทั่วโลก (กรมการศาสนา, 2538) ดังนั้น สถาบันทางศาสนาที่จัดการเรื่องการศึกษา จึงมีบทบาทที่สำคัญในการช่วยฝึกอบรม ผลิตบุคลากร ให้มาช่วยกันสร้างสรรค์สังคมให้ดีขึ้น

จากความเจริญทางวิทยาการของโลก ที่ก้าวหน้าไปอย่างไม่หยุดยั้ง ทำให้พลเมืองของประเทศต่างๆ ยึดติดอยู่กับความสุข ที่ได้จากความเจริญทางวัตถุ ละเลยความสุขตามคำสอนทางศาสนา ทำให้ขาดความอ่อนโยนทางจิตใจ ขาดความเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์ ไม่สามารถประสานความเข้าใจกันได้ง่าย ๆ เกิดความคิดขัดแย้งกัน เกิดการเอาวัดเอาเปรียบกันทางวัตถุ จนเกิดการบงาบแย้งชิง เอาชนะกันและกัน เช่น เหตุการณ์สู้รบแย่งชิงดินแดนกันในตะวันออกกลาง การต่อสู้กันระหว่างเผ่าพันธุ์ในทวีปแอฟริกา การแย่งชิงความเป็นใหญ่ของเขมร 3 ฝ่าย ในประเทศกัมพูชา ปรากฏการณ์เช่นนี้ แสดงให้เห็นว่า ลัทธิภาพยังไม่เกิดขึ้นอย่างแท้จริง ในสังคมโลกปัจจุบันและอนาคต สถาบันศาสนาจะต้องร่วมมือกันสนับสนุนและส่งเสริมให้การศึกษาทางศาสนา กลับมามีบทบาทในการชี้นำวิถีทางดำเนินชีวิตให้แก่ชาวโลกอีกครั้งหนึ่ง หากทางสร้างสันติภาพที่ถาวรให้เกิดแก่เพื่อนมนุษย์ทั่วโลก

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาหลักศาสนาหนึ่งในโลก มีหลักธรรมคำสอนเป็นสากล สามารถประยุกต์เข้ากับความเจริญในสถานการณ์ปัจจุบันได้เป็นอย่างดี และเป็นศาสนาประจำชาติไทย (สุทธิพงษ์ ตันตยาพิศาลสุทธิ, 2536) จึงควรให้พุทธศาสนามีส่วนร่วมในการสร้างสันติภาพในโลก สร้างความเข้าใจระหว่างชาติต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับประเทศไทย ทั้งระดับภูมิภาคและระดับโลก โดยให้มหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติช่วยปฏิบัติการกิจนี้ ร่วมกับองค์กรศาสนาอื่น ๆ และหน่วยงานรณรงค์เพื่อสันติภาพทั่วโลก

วงการศึกษานานาชาติมีการส่งเสริมสถาบันอุดมศึกษา ให้เป็นสากลหรือเป็นนานาชาติ

ความเป็นสากลหรือความเป็นนานาชาติทางการศึกษา หรือการศึกษานานาชาติ (International Education) หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศต่าง ๆ ในโลก เกี่ยวกับการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ด้านการศึกษา การเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างชาติต่าง ๆ ก่อให้เกิดความช่วยเหลือร่วมมือกัน โดยอาศัยการติดต่อสื่อสารที่ทันสมัย การแลกเปลี่ยนเจ้าหน้าที่บุคลากร อาจารย์ นักศึกษา ตลอดจนเทคโนโลยีต่างๆ โดยมีภาษากลางเป็นสื่อ ความหมายนี้ได้จากการสรุปผลการประชุมสัมมนาระดับนานาชาติ เรื่อง ความเป็นสากลของการอุดมศึกษาไทย ซึ่งจัดโดยทบวงมหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ 28 - 30 มกราคม 2534 ในที่ประชุมครั้งนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิทั้งในประเทศและจากต่างประเทศที่เข้าร่วมสัมมนา มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ความเป็นสากลของการศึกษา เป็นแนวโน้มที่เกิดขึ้นทั่วโลก ด้วยแนวคิดที่คล้ายคลึงกัน คือ ความพยายามปรับบทบาทของประเทศตน ให้เปิดสู่ประชาคมโลก เสริมสร้างความสามารถทางเศรษฐกิจ สร้างเครือข่าย(Network) ความร่วมมือระหว่างประเทศ การเชื่อมโยง

ข้อมูลข่าวสาร เน้นกระบวนการแลกเปลี่ยนทางวิชาการ การแลกเปลี่ยนอาจารย์และนักศึกษา ปรับปรุงเนื้อหาสาระและรูปแบบของหลักสูตร สิ่งเหล่านี้เป็นประเด็นสำคัญของการพัฒนาความเป็นนานาชาติ หรือความเป็นสากล (ทบวงมหาวิทยาลัย, 2534)

นอกจากนี้ แผนการอุดมศึกษาระยะยาวของชาติ (พ.ศ.2533-2547) ได้ชี้ให้เห็นถึงบทบาทของอุดมศึกษาที่ต้องเปลี่ยนไปจากมูลเหตุที่ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและการสื่อสารทั่วโลกที่เป็นไปอย่างรวดเร็วทำให้ประเทศไทย ต้องมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดยิ่งขึ้นกับนานาประเทศทั่วโลก ทั้งระดับภูมิภาค และระดับนานาชาติ ในเชิงสังคม ในเชิงเศรษฐกิจ การค้าและการเมือง (วิจิตร ศรีสอ้าน, 2534) จึงจำเป็นต้องมีความรู้เกี่ยวกับประเทศต่าง ๆ ที่เป็นคู่สัมพันธ์ ขณะเดียวกันต้องเข้าใจถึงความเป็นไทย คงความเป็นเอกลักษณ์ในตัวเองตามแบบฉบับไทยด้วย เพื่อรักษาความมั่นคงของประเทศ และป้องกันการถูกครอบงำทางความคิด และวัฒนธรรมจากต่างประเทศ (ยิ่งพันธ์ มนะสิการ, 2534) และจากสภาพความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของภาคอุตสาหกรรม การบริการและส่งออก ที่ต้องแข่งขันกับต่างประเทศ จึงต้องสร้างระบบที่สามารถพึ่งพาตนเองมากยิ่งขึ้น เพื่อแก้ปัญหาการขาดดุลย์การค้าและภาวะพึ่งพิงต่างประเทศ ดังนั้นภารกิจหลักของอุดมศึกษาที่ต้องเปลี่ยนไปภายใต้หลักการ 4 ประการ คือ การกระจายโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา การเน้นประสิทธิภาพทางการศึกษา ความเป็นเลิศ ในการปฏิบัติการธุรกิจ และการส่งเสริมบทบาทของประเทศไทยในประชาคมนานาชาติ (ทบวงมหาวิทยาลัย, 2533)

จากการสัมมนาเรื่องความเป็นสากลของการอุดมศึกษาไทย (ทบวงมหาวิทยาลัย, 2534) มีผู้ทรงคุณวุฒิได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้หลายท่าน ได้แก่

เจ เฮนเดอร์สัน (Jay Henderson) ผู้อำนวยการด้านเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ขององค์การแลกเปลี่ยนทางการศึกษาระหว่างประเทศได้กล่าวว่า ถึงเวลาแล้วที่มหาวิทยาลัยของไทย จะเข้าร่วมกิจกรรมระหว่างประเทศที่สนับสนุนความเป็นสากลของการศึกษา

เกลน ไชว์ฟ (Glen Shive) ผู้อำนวยการสถาบันการศึกษาระหว่างชาติ ของจีนกล่าวว่า ขณะนี้เป็นโอกาสที่จะสร้างความร่วมมือทางการศึกษาระหว่างอเมริกาและประเทศอื่นๆในเอเชียโดยเฉพาะญี่ปุ่น จีน สมาคมเอเชียประเทศไทย มีแนวโน้มว่าจะได้รับความสนับสนุนมาก

โยชิยา อาเบ (Yoshiya Abe) จากมหาวิทยาลัยเออิชิ กาคุอิน (Aichi Gakuin) ประเทศญี่ปุ่น ได้ให้ความเห็นว่า จำเป็นจะต้องหาแนวทางใหม่ที่จะพัฒนาความเป็นนานาชาติของการอุดมศึกษา เพื่อตอบสนองความต้องการอันหลากหลายของบุคคล สถาบัน

การศึกษาและสังคม และจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลง ในเรื่องของแนวนโยบาย กฎหมาย และข้อบังคับ เพื่อให้สอดคล้องกับแนวโน้มในปัจจุบัน

อลาสแตร์ เอ็ม นอร์ธ (Alastair M. North) อธิการบดีของสถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย กล่าวว่า โลกปัจจุบันนี้เป็นโลกที่ประเทศต่าง ๆ ต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างกันและพึ่งพาอาศัยกันมากขึ้น ทำให้เกิดความจำเป็นที่จะจัดระบบการศึกษาให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายทั้งในระดับชาติและระดับโลก จึงต้องปรับปรุงคุณภาพของบัณฑิตไปในทิศทางที่พึงประสงค์ เพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์โลกทั้งในปัจจุบันและในอนาคต ความต้องการระบบการศึกษาที่มีความเป็นสากล จึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อผู้ที่ต้องการจะศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น ต้องสามารถที่จะทำงานหรือติดต่อสื่อสารได้ทั่วทุกแห่งในโลก

คำประกาศทางเลือกโคเปนเฮเกน (ประชาทรรศน์, 2538:4) เกี่ยวกับการพัฒนาสังคมโลก ได้กล่าวถึงเรื่อง บทบาทขององค์การระหว่างประเทศและภูมิภาคว่า ควรส่งเสริมการประนีประนอมและการไกล่เกลี่ยทางการทูตโดยสันติ และ ส่งเสริมสถาบันในการวิจัยและฝึกอบรม การแก้ไขความขัดแย้งด้วยสันติวิธี โดยเน้นเรื่องวัฒนธรรมเป็นเรื่องสำคัญประการหนึ่ง จึงต้องตระหนักว่า ความหลากหลายทางวัฒนธรรม คือ แหล่งที่มาหลักของความเข้มแข็งแบบใหม่ คนรุ่นใหม่ ระบบสังคมใหม่ การพัฒนาที่ยั่งยืน และการสร้างโลกาภิวัตน์ทางเลือกจากระดับล่าง

นอกจากนี้ ยังกล่าวถึงเรื่องของการศึกษาว่า ต้องเป็นเครื่องมือหลักในการทำให้เยาวชนเข้มแข็ง ในการดำรงสถานะที่ถูกต้องของตนในสังคม และส่งเสริมให้พวกเขาได้ควบคุมชีวิตของตนเอง และรัฐบาลต้องให้หลักประกันในการมีส่วนร่วมของสตรีอย่างเต็มที่ และเท่าเทียมกัน ในโครงสร้างอำนาจต่าง ๆ ตลอดจนการตัดสินใจในทุกระดับ

โดยที่มหาวิทยาลัยในโลกปัจจุบัน จำเป็นต้องมีความรับผิดชอบในเรื่องการมีส่วนร่วมในสังคม ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ไม่ใช่แต่เฉพาะของชาติ แต่ต้องเป็นของโลก (Knowles, 1992; Alvin, 1968)

จากข้อสนับสนุนดังกล่าว ทำให้สถาบันอุดมศึกษาไทยถึงเวลาต้องปรับปรุงภารกิจหลักในด้านการสอน การวิจัย การบริการวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ให้เชื่ออำนวยการพัฒนาประเทศ ตามทิศทางที่พึงประสงค์ในลักษณะที่เป็นนานาชาติ ตามที่ นายแพทย์กระแส ชนะวงศ์ รัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัย ได้กล่าวย้าว่า จะเร่งพัฒนาการศึกษาในระดับอุดมศึกษา โดยเฉพาะการร่วมมือกับต่างประเทศ เพื่อให้การจัดการทั้งหมดเป็นระบบมากยิ่งขึ้น ให้มีการร่วมมือกับต่างประเทศมากขึ้น (มติชนรายวัน, 28 ตุลาคม 2537 : สัมภาษณ์) ในส่วนของมหาวิทยาลัยสงฆ์

ในฐานะสถาบันอุดมศึกษาที่มีลักษณะเฉพาะทางด้านศาสนา จึงต้องมีการปรับปรุงบทบาท และภารกิจเช่นเดียวกัน กล่าวคือ จะต้องมีส่วนช่วยเสริมหลักการในเรื่องการกระจายโอกาส และความเสมอภาคทางการศึกษา (สัมพันธ์ เย็นสำราญ,2535) และช่วยส่งเสริมบทบาท ของประเทศไทยในประชาคมโลก ทั้งนี้ เพราะหลักของพระพุทธศาสนาเหมาะสมที่จะ เป็นรากฐานของสังคมโลกปัจจุบัน (ประชุมสุข อาชวอรุณ,2536) สำหรับหลักการที่เน้น ประสิทธิภาพทางการศึกษา และความเป็นเลิศในการปฏิบัติภารกิจ รวมทั้งการช่วยสร้าง ความเป็นไทย และระบบการพึ่งพาอาศัยตนเองตามหลักของพระพุทธศาสนาซึ่งตรงกับ ความเป็นสากลนั้น ต้องอาศัยการจัดการอย่างเหมาะสมของมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ ที่คิดจะสร้างขึ้นใหม่

2. พระพุทธศาสนา กับความเป็นสากล

พระพุทธศาสนามีความเก่าแก่ และมีหลักการแห่งความเป็นสากล

ตามแผนการอุดมศึกษาระยะยาว แสดงความเป็นห่วงเรื่องการถูกรวบงำ จากต่างประเทศจะทำให้สูญเสียความเป็นไทย แต่ความรู้ความเข้าใจในศาสนาและ วัฒนธรรมประจำชาติ จะเป็นเครื่องช่วยยึดเหนี่ยวให้คนในชาติได้สร้างความเป็นไทยขึ้นในตัว ทั้งนี้ ต้องสนับสนุนให้มีการศึกษาทางด้านศาสนาและวัฒนธรรมให้มากยิ่งขึ้น รวมทั้งการ ส่งเสริมให้ชาวต่างชาติได้ศึกษาด้วย จะสร้างความเข้าใจระหว่างชาติโดยใช้ศาสนาและ วัฒนธรรมเป็นสื่อ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระพุทธศาสนา เป็นศาสนาที่มีความเป็นสากลอยู่ ทั้งในหลักการและเนื้อหา เพราะมีที่มาจากหลักของธรรมชาติ ซึ่งพลเมืองของโลกทุกคน มีสิทธิเรียนรู้และค้นพบสัจธรรมได้ (พระเทพเวที, 2532) หลักที่ว่าเป็นสากลหรือมีความเป็น นานาชาตินั้น อาทิเช่น การเน้นระบบการพึ่งพาอาศัยตนเอง ซึ่งตรงกับหลักธรรมที่ว่า “อตฺตา หิ อตฺตโน นาโถ” หมายถึง ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน พระพุทธเจ้าทรงสอนเรื่องนี้ มานานกว่า 2540 ปีแล้ว และหลักการนี้ เป็นจุดเริ่มต้นของ สิทธิมนุษยชน ซึ่งใช้เป็นหลัก ในการสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา (ประชุมสุข อาชวอรุณ, 2536) นอกจากนี้ ยังมีหลักธรรมอีกมาก ที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผล ตามหลักกฎแห่งกรรม ความมีเสรีภาพทางวิชาการ ตามหลักไตรสิกขา ซึ่งมีการคิดใคร่ครวญด้วยปัญญา การแก้ปัญหาตามกระบวนการวิทยาศาสตร์ ด้วยหลักแห่งอริยสัจสี่ หลักการสอนการ ตอบคำถาม การแนะนำที่ทันสมัย (การตอบคำถาม 4 วิธี) (สุชีพ ปุญญานุภาพ,2533) ความเป็นประชาธิปไตย ตามแนวปฏิบัติในการประชุมสงฆ์ ซึ่งธรรมดังกล่าวช่วยส่งเสริม การดำเนินชีวิตที่มีความสุข ซึ่งเป็นการรวมเรื่องของสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การศึกษา ไว้ด้วยกัน สามารถใช้หลักของพระพุทธศาสนา สร้างความเข้าใจระหว่างชนในประเทศ ต่าง ๆ และสร้างสันติภาพให้แก่ประชาคมโลกได้

ดังนั้น มหาวิทยาลัยสงฆ์ในปัจจุบัน ซึ่งเป็นสถาบันหลักในการสอนพระพุทธศาสนาชั้นสูง นอกจากจะมีภาระหน้าที่ส่งเสริมหลักกระจายโอกาส และความเสมอภาคทางการศึกษาให้แก่ศาสนิกชนทั่วไปและผู้ด้อยโอกาสแล้ว ควรจะต้องสามารถส่งเสริมบทบาทของประเทศในประชาคมนานาชาติได้อีกด้วย (สัมพันธ ย์นสำราญ, 2535) สำหรับการเน้นประสิทธิภาพทางการศึกษา และความเป็นเลิศในการปฏิบัติภารกิจนั้น จะต้องหาทางปรับปรุงมหาวิทยาลัยสงฆ์ที่มีอยู่นี้ ด้วยการแสวงหารูปแบบการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยสงฆ์ที่เหมาะสม สอดคล้องกับความเป็นนานาชาติ เพื่อให้สามารถผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพตามความต้องการได้ กล่าวคือ เป็นศาสนทายาทที่ศึกษา เรียนรู้ ฝึกปฏิบัติตนจนเข้าใจในหลักพุทธธรรมได้อย่างลึกซึ้ง จนนำไปเผยแพร่ต่อประชาชนได้ มีความสามารถติดต่อสัมพันธ์กับคนระหว่างประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ไม่เพียงเฉพาะการพึ่งพากัน ในด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และการศึกษาเท่านั้น สิ่งสำคัญที่จะช่วยสร้างความเข้าใจระหว่างกันและกันได้อีกคือ วัฒนธรรมระหว่างชาติ และศาสนา โดยมีพระสงฆ์เป็นผู้ทำหน้าที่เชื่อมโยง มีมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติเป็นแกนนำ และกำกับนโยบาย

สำหรับพระพุทธศาสนา กับ ความเป็นนานาชาตินั้น ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2534 :13) ได้พูดถึงเป้าหมายสูงสุดของการเป็นนานาชาติ ของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยว่า ต้องสามารถ contribute ต่อโลกได้ และสิ่งที่ contribute ได้มีหลายอย่าง เช่น ด้านพระพุทธศาสนา ด้านระบบการคิดและวิถีชีวิต เป็นต้น ในขณะที่ สิปปนนท์ เกตุทัต (2537:11) ได้กล่าวถึงปัญหาการอุดมศึกษาไทยว่า ไม่สามารถเพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนาประเทศให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงของโลก ไม่สามารถเสนอวัฒนธรรมที่ดีต่อโลกได้ การอุดมศึกษาต้องสร้างวิสัยทัศน์ที่สัมพันธ์กับสังคม สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ การเมือง ชีวิตครอบครัว และช่วยวางแนวทางในอนาคตได้ ต้องสร้างคนไทยให้มีความคิดเห็นที่อิสระเสรี มีส่วนร่วมและมีแนวทางที่จะช่วยกันแก้ปัญหา ตัดสินใจได้ถูกต้อง (มติชนรายวัน, 28 ต.ค.2537, สัมภาษณ์) ซึ่งแนวคิดดังกล่าวนี้ สามารถนำวิชาการทางพระพุทธศาสนา มาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ โดยการจัดให้มีสถาบันอุดมศึกษาทางพระพุทธศาสนา เพื่อทำหน้าที่ดังต่อไปนี้

(ก) สอนหลักการสำคัญของพระพุทธศาสนา เช่น อริยสัจ 4 บนฐานแห่งคำสอนดั้งเดิมในพระไตรปิฎก พร้อมทั้งพัฒนาการของอรรถาธิบายและความคิด ที่คู่เคียงกันมากับประวัติศาสตร์ของสถาบันพระพุทธศาสนา

(ข) จัดวางระบบการฝึกอบรมพัฒนาบุคคล ตามหลักไตรสิกขา (ประกอบด้วยศีล คือการฝึกปฏิบัติทางความประพฤติให้มีพฤติกรรมที่ดั่งามสุจริตและเกื้อหนุนสังคมสมาธิ คือการฝึกจิตใจให้มีความสงบ ฝึกให้มีสติมั่นคง และเจริญอกงามในคุณธรรมปัญญา คือการพิจารณาวิเคราะห์เรื่องราวหรือปัญหาอย่างมีเหตุผล มีความสามารถ

ในการเข้าถึงความจริงในระดับต่าง ๆ จนถึงความจริงขั้นสูงสุดและปัญญาเชิงสร้างสรรค์) ให้แก่ผู้เรียนจากทุกประเทศทั่วโลกที่สนใจจะศึกษา

(ค) ทำหน้าที่วิจัยเพื่อประยุกต์ใช้หลักธรรม เป็นแนวทางในการปกครอง เป็นแนวทางในการวางระบบเศรษฐกิจ ระบบการเมือง ระบบการศึกษา เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของบุคคลทั่วไปในสังคม

(ง) ทำหน้าที่บริการวิชาการแก่สังคม โดยเฉพาะด้านการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ ในการเผยแผ่หลักธรรมทั้งในประเทศและต่างประเทศได้

(จ) ตลอดจนทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ให้เป็นสื่อกลาง ในการสร้างความเข้าใจระหว่างชาติต่างๆ ได้

ทั้งนี้ จะต้องจัดองค์ความรู้และมีวิธีการจัดการองค์ประกอบภายในสถาบัน และบริหารให้เป็นสากล

พระพุทธศาสนา กำลังแพร่หลายไปยังประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก

ปัจจุบันจำนวนผู้ที่นับถือพระพุทธศาสนาทั่วโลก มีจำนวน 334,002,000 คน นับเป็นอันดับ 4 รองจากศาสนาคริสต์ อิสลาม และฮินดู ตามลำดับ (Word Almanac, 1995)

ตารางที่ 1 จำนวนผู้นับถือศาสนาต่าง ๆ ทั่วโลก

ศาสนา	จำนวนศาสนิกชน (คน)	หมายเหตุ
คริสต์	1,869,751,000	ไม่มีศาสนา
อิสลาม	1,014,372,000	912,874,000
ฮินดู	751,360,000	
พุทธ	334,002,000	
ไม่เชื่อในพระเจ้า	241,852,000	
ลัทธิเจ้า ของจีน	140,956,000	
ศาสนากลุ่มใหม่	123,765,000	
ศาสนาของเผ่าต่าง ๆ	99,736,000	
ซิกข์	19,853,000	
ยิว	18,153,000	
บาไฮ	5,742,000	
ซินโต	3,336,000	
อื่น ๆ	40,202,000	
ประชากรโลก รวม	5,575,954,000	(รวมผู้ไม่มีศาสนาด้วย)

สาเหตุที่ประชาชนในโลก นับถือพระพุทธศาสนากันเป็นจำนวนมากนี้ เนื่องจากเป็นศาสนาที่มีเหตุผล คนทุกคนสามารถเรียนรู้และพิสูจน์ให้เห็นจริง ในหลักธรรมได้ถูกต้องตรงตามธรรมชาติ ด้วยตัวของตัวเอง และสามารถนำหลักธรรมมาใช้ปฏิบัติเป็นประจำ เพื่อให้ชีวิตมีความสุข จนมีนักปราชญ์หลายท่านพูดอยู่เสมอว่า พระพุทธศาสนาเป็นหลักในการดำเนินชีวิต "Buddhism as a way of life" (Nanavati, 1995) และนับวันจะมีผู้นิยมรับนับถือมากขึ้นเรื่อย ๆ จากรายงานของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ประเทศสาธารณรัฐเกาหลี ค.ศ. 1993 ได้รายงานไว้ว่า "ขณะนี้จำนวนผู้นับถือพุทธศาสนาชาวเกาหลีเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว" (Korea Journal, 1993) และหัวหน้าภาควิชาการศึกษาพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยยาลันตา ประเทศอินเดีย รายงานว่า ปัจจุบันมีผู้ให้ความสนใจศึกษาพุทธศาสนามากขึ้น ๆ จากทั่วโลก (Nanavati, 1994) ซึ่งตรงกับที่ พนม พงษ์ไพบูลย์ อธิบดีกรมการศาสนา (พ.ศ. 2537-2538) ได้กล่าวถึงเหตุผลประการหนึ่ง ในการพิจารณาโครงการจัดตั้งมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาแห่งโลก ของกระทรวงศึกษาธิการ ครั้งที่ 1/2538 ว่า เพราะคนจากทั่วโลกมีความสนใจที่จะศึกษาค้นคว้าพระพุทธศาสนาเพิ่มขึ้น (รายงานการประชุมคณะกรรมการจัดตั้งมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาแห่งโลก, 2538)

3. จุดมุ่งหมายสำคัญ ของการจัดตั้งมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ

เพื่อเป็นแหล่งศึกษา รวบรวม ค้นคว้า วิจัยหลักการพื้นฐาน วิวัฒนาการ ความเหมือนและความแตกต่างในแนวทางของพระพุทธศาสนา นิกายต่าง ๆ

จากการที่พระพุทธศาสนา เกิดขึ้นในโลกมามากกว่า 2500 ปีแล้ว โดยพระพุทธเจ้าทรงค้นพบหลักความจริงของธรรมชาติ แล้วนำมาเปิดเผย สั่งสอนผู้คนเรื่อยมา ศาสนุศิษย์มีมากขึ้นตามเวลาที่ผ่านไป กระจายไปอยู่ตามประเทศต่าง ๆ การถ่ายทอดหลักธรรม จากรุ่นต่อรุ่น ขนบธรรมเนียมประเพณี ภูมิประเทศ และสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น มีส่วนทำให้การปฏิบัติตามหลักธรรมมีความผิดเพี้ยนกันไปบ้าง ทั้งนี้ นิกายที่แตกต่างกันใหญ่ ๆ อยู่ในขณะนี้ คือ พุทธศาสนานิกายเถรวาท และนิกายมหายาน แม้ว่าหลักการศึกษาพุทธศาสนาที่เรียกว่า ไตรสิกขา จะมีเช่นเดียวกัน แต่การปฏิบัติทางด้านอื่น ๆ ปลีกย่อยจะแตกต่างกัน

ดังนั้น การมีสถาบันการศึกษาทางพุทธศาสนา ในระดับอุดมศึกษา จะมีส่วนช่วยให้เกิดการศึกษา ค้นคว้า รวบรวม วิเคราะห์ วิจัยเกี่ยวกับหลักการพื้นฐาน วิวัฒนาการ ตลอดจนความเหมือนและความแตกต่างระหว่างแนวปฏิบัติของแต่ละนิกาย และของประเทศต่าง ๆ ส่งเสริมความเข้าใจซึ่งกันและกัน และทำให้ศาสตร์ทางด้านพุทธศาสนามีความก้าวหน้าขยายกว้างออกไปได้อีก

เพื่อพัฒนาความเป็นสากลของมหาวิทยาลัยสงฆ์ ในประเทศไทย

ขณะนี้ประเทศไทยมีมหาวิทยาลัยสงฆ์ 2 แห่ง คือ สภากาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย ซึ่งเริ่มจัดการศึกษาสงฆ์ มาตั้งแต่ปี 2436 และมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ซึ่งเริ่มตั้งมาเมื่อปี พ.ศ. 2432 และเพิ่งจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบเมื่อ พ.ศ.2489 มีวิทยาเขต อีก 16 แห่ง กระจายอยู่ทุกภาคของประเทศ (กองศาสนศึกษา, 2539) ได้ปฏิบัติภารกิจอย่างเด่นชัดอยู่ 3 ประการ คือให้การศึกษแก่พระภิกษุ สามเณร เหยแก่พระพุทธศาสนา และเป็นแหล่งรวมวิทยาการทางพระพุทธศาสนา ทั้งนี้ บทบาทที่เกี่ยวข้องกับต่างประเทศ ยังไม่เด่นชัด (สัมพันธ เย็นสำราญ,2535) ทั้ง ๆ ที่มหาวิทยาลัยสงฆ์สามารถนำวิชาการทางพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม ทั้งในระดับประเทศและระดับนานาชาติได้โดยบทบาทของสถาบันเอง แต่มหาวิทยาลัยสงฆ์ไม่สามารถแสดงบทบาทดังกล่าวได้ตามต้องการ เพราะมีปัญหาในเรื่องของการสร้างองค์ความรู้และกระบวนการจัดการ ซึ่งเป็นสาระสำคัญของการจัดการอุดมศึกษาให้เป็นสากล (วิจิตร ศรีสอาน, 2534) กล่าวคือ ไม่มีหลักสูตรเนื้อหาสาระที่ถ่ายทอดกันได้ทั่วโลก ในสภาพที่สังคมและวัฒนธรรมต่างกัน และไม่มีกระบวนการจัดการเตรียมบัณฑิต สำหรับสังคมอนาคตที่เน้นการมีโลกทัศน์กว้าง เน้นความรู้ภาษาต่างประเทศที่ใช้การได้ ไม่มีระบบเครือข่ายแลกเปลี่ยนความร่วมมือกันระหว่างสถาบันในการพัฒนาหลักสูตร การแลกเปลี่ยนอาจารย์ นักศึกษา ข้อมูลการวิจัย และเทคโนโลยีทันสมัย ฯลฯ เนื่องจาก ผู้บริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์ไม่เข้าใจอำนาจหน้าที่ของตนเอง หลักสูตรไม่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน และผู้สอนขาดทักษะ ความชำนาญ อุปกรณ์การเรียนการสอนไม่เพียงพอ ห้องสมุดเล็กมีหนังสือน้อย อาคารสถานที่เรียนมีจำกัด สภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวยในการเสริมสร้างความรู้ด้านศาสนา เพราะตั้งอยู่ในวัดที่มีพื้นที่คับแคบ (ผลการสัมมนาบุคลากรมหาวิทยาลัยสงฆ์, 2536) การพัฒนามหาวิทยาลัยสงฆ์ที่มีอยู่ ให้ก้าวไปสู่ความเป็นสากล ทำได้ยาก เนื่องจากมีข้อจำกัดหลายอย่าง เช่น เรื่องของการเปลี่ยนทัศนคติของผู้บริหารระดับอาวุโสสูงๆ ของมหาวิทยาลัยสงฆ์ ที่ไม่มีระบบการเกษียณอายุงาน การเปลี่ยนค่านิยม การเปลี่ยนแปลงระบบบริหารงานแบบเดิม ๆ ที่สืบทอดตามกันมา ฯลฯ สิ่งเหล่านี้ ทำได้ยากมาก ดังนั้น ถ้าจะส่งเสริมให้วิชาการพระพุทธศาสนาเกิดประโยชน์แก่โลกอย่างแท้จริง จึงควรแสวงหารูปแบบการจัดตั้งมหาวิทยาลัยสงฆ์แห่งใหม่ที่มีความเป็นสากล ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อัลทบัค (Altbach, 1987) ที่พบว่า ทางเลือกในการจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาแห่งใหม่ทำได้ง่ายกว่า การปรับปรุงสถาบันอุดมศึกษาที่มีอยู่เดิม เพราะมีข้อจำกัดหลายประการในการคิดปรับปรุงให้ได้อย่างที่ต้องการ เช่น การเปลี่ยนทัศนคติที่มีอยู่เดิมของผู้บริหาร การปรับเปลี่ยนหน้าที่ของบุคลากร การไม่ยอมรับระบบการบริหารงานแบบใหม่ๆ เป็นต้น

เพื่อเป็นศูนย์กลางในการศึกษาพระพุทธศาสนาของโลก

ปัจจุบัน ชาวต่างชาตินิยมเดินทางเข้ามาศึกษาพระพุทธศาสนา ในประเทศแถบเอเชียกันมาก เนื่องจากทราบว่า ในดินแดนแถบนี้เป็นต้นกำเนิดพระพุทธศาสนา และมีคนนับถือพระพุทธศาสนากันมาก คือในแถบเอเชียมีศาสนิกชนถึง 332,143,000 คน จากที่มีอยู่ทั่วโลก 334,002,000 คน (World Almanac, 1995) แต่เนื่องจากในประเทศอินเดียที่เป็นต้นกำเนิดพระพุทธศาสนานั้น ปัจจุบันพุทธศาสนิกชนเป็นเพียงชนกลุ่มน้อยเท่านั้น มีศาสนาฮินดูเป็นชนกลุ่มใหญ่ ทำให้พระพุทธศาสนาไม่รุ่งเรืองเพียงพอ ผิดกับประเทศไทย แม้จะไม่ใช่ประเทศต้นกำเนิดพระพุทธศาสนา แต่ก็รับอารยธรรมและอิทธิพลทางพระพุทธศาสนา และได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จนกลายเป็นศาสนาประจำชาติ ประชากรร้อยละ 95 นับถือพระพุทธศาสนา สืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย การศึกษาทุกระดับเริ่มต้นในวัด จึงเป็นผลให้พระพุทธศาสนา มีอิทธิพลสูงสุดต่อการอุดมศึกษาของไทย (Saisang, 1978) มีการศึกษาพระพุทธศาสนากันอย่างกว้างขวางและลึกซึ้งมาเป็นเวลานาน

อีกประการหนึ่ง สภาพทางการเมืองเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยมีความมั่นคงกว่าประเทศอื่นใด ในภูมิภาคแถบนี้ มีองค์การพุทธศาสนิกชนสัมพันธ์แห่งโลก (พ.ส.ล.) ตั้งอยู่ที่กรุงเทพมหานคร มีพุทธมณฑลที่จัดตั้งขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ว่า ในอนาคตจะให้เป็นศูนย์กลางค้ำค้ำทางพระพุทธศาสนาสำหรับทั่วโลก มีทรัพยากรบุคคลที่เชี่ยวชาญทางพระพุทธศาสนาครบถ้วนทุกระดับเป็นจำนวนมาก และจากเหตุผลต่าง ๆ ที่กล่าวมานั้น ยังสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล ในการสนับสนุนการศึกษาสงฆ์ โดยกำหนดให้ปี พ.ศ. 2537-2539 เป็นปีพัฒนาการศึกษาของสงฆ์ มีวัตถุประสงค์ เพื่อถวายเป็นความรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ให้แก่พระสงฆ์นำไปใช้เป็นเครื่องมือในการเผยแผ่พระศาสนา การรู้จักประยุกต์หลักธรรมให้ทันสมัย ตามสังคมที่เปลี่ยนแปลง การรู้จักพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมประชาชนให้มีคุณธรรมจริยธรรม การพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างความเจริญทางด้านวัตถุกับจิตใจควบคู่ไปกับการพัฒนาประเทศ พัฒนาองค์การการศึกษาสงฆ์ และจัดสรรทรัพยากร เพื่อบริการวิชาการแก่สังคม ในการนี้ กระทรวงศึกษาธิการ ได้สนับสนุนให้มีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยพุทธศาสนาแห่งโลกขึ้น ในประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อผลิตบัณฑิตให้มีความสามารถไปปฏิบัติหน้าที่ช่วยเหลือสังคม ทั้งในประเทศและต่างประเทศได้ และให้เป็นศูนย์กลางในการศึกษาพระพุทธศาสนาของโลก (กองศาสนศึกษา, 2537)

สรุปความสำคัญและความเป็นมาในการศึกษารูปแบบมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ ได้ว่า

ศาสนาทุกศาสนามีความสำคัญต่อการศึกษาและสภาพสังคมโลก ทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดยเฉพาะพุทธศาสนาซึ่งกำเนิดขึ้นเก่าแก่เป็นเวลายาวนาน และหลักการของ

ธรรมที่มีความเป็นสากล ตรงกับสภาวะที่วงการศึกษารวมทั้งโลกกำลังส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาจัดระบบการศึกษาให้มีความเป็นสากล สนองความต้องการทั่วโลกได้ ในขณะที่พุทธศาสนามีประชาชนนับถือเป็นจำนวนมากในประเทศต่าง ๆ และกำลังแพร่หลายไปทั่วโลก แม้ว่าจะแตกต่างกันไปบ้างแต่ก็มีหลักการใหญ่ในธรรมที่ไม่ต่างกัน และเนื่องจากประเทศไทยมีมหาวิทยาลัยสงฆ์ตั้งขึ้นมานานแล้วเช่นกัน มีสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมสนับสนุนให้เป็นสถาบันอุดมศึกษาที่สมบูรณ์แบบได้ดีกว่าประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคแถบนี้ จึงควรหาทางสนับสนุนให้มีมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติขึ้นในประเทศไทย เพื่อส่งเสริมให้มีการศึกษา ค้นคว้า วิจัย บริการด้านวิชาการด้านพุทธศาสนาให้กว้างขวางขึ้นไป เป็นศาสตร์ที่มีความสำคัญและนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่มุขยชาติได้มากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงเห็นเป็นความสำคัญที่จะศึกษา เพื่อหารูปแบบมหาวิทยาลัยสงฆ์ที่มีความเป็นสากล เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติขึ้นในประเทศไทย และเป็นแนวทางที่เป็นแบบอย่างให้มหาวิทยาลัยสงฆ์ ในปัจจุบัน คิดที่จะปรับปรุงสภาพเดิมที่เป็นอยู่ให้เหมาะสมขึ้น แม้ว่ารูปแบบสถาบันอุดมศึกษานานาชาติ จะเป็นเพียงแนวคิดของผู้ทรงคุณวุฒิ และนักการอุดมศึกษา ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งมีสถาบันหลายแห่งของไทย ได้พยายามปรับปรุงตนเองให้มีความเป็นนานาชาติ แต่ยังไม่มีส่วนใดที่ทำได้สมบูรณ์แบบทุกระบบ ทำได้เพียงบางองค์ประกอบเท่านั้น เช่น การเปิดหลักสูตรไทยคดีศึกษา ของมหาวิทยาลัยศิลปากร การรับนักศึกษาจากประเทศเพื่อนบ้านใกล้เคียงเข้ามาเรียนของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ความร่วมมือทางวิชาการจากมหาวิทยาลัยต่างประเทศ ในการเปิดสอนหลักสูตรบริหารธุรกิจเป็นภาษาอังกฤษ ของสถาบันบัณฑิตบริหารธุรกิจศศินทร์ (GIBA) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย การจัดหลักสูตรด้านบริหารธุรกิจ ของมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ (ABAC) ซึ่งมีนักศึกษาจาก 28 ประเทศเข้ามาเรียน มีคณาจารย์ที่เชิญมาจากทั่วโลก มีการสร้างเสริมความเข้าใจในวัฒนธรรมระหว่างผู้เรียนโดยการก่อตั้ง International Center และสถาบันที่มีความเป็นนานาชาติมากที่สุดในประเทศไทยในขณะนี้ คือ สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย (AIT) ซึ่งรับนักศึกษาต่างชาติดีกว่า 30 ประเทศ มีการสอนเป็นภาษาอังกฤษทุกหลักสูตร มีคณาจารย์ และนักวิจัยจากทั้งประเทศที่พัฒนาแล้วและกำลังพัฒนา มีการจัดหอพักและศูนย์บริการนักศึกษาต่างชาติอย่างเป็นระบบ แต่ก็ยังมีปัญหาบ้างในเรื่องของการสร้างความเข้าใจในวัฒนธรรมระหว่างชาติของนักศึกษา และความร่วมมือระหว่างองค์กรระหว่างชาติ แต่สถาบัน AIT ก็เน้นเฉพาะด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีเป็นสำคัญ สำหรับองค์ประกอบที่ยังไม่สมบูรณ์ในความเป็นสากลของสถาบัน ที่ดำเนินการอยู่ในประเทศ เช่น การจัดหาที่พักสำหรับนักศึกษาที่มาจากต่างประเทศ รวมทั้งการจัดอำนวยความสะดวกต่าง ๆ การจัดองค์กรวิเทศสัมพันธ์สำหรับบริการดูแลนักศึกษา การทำวิจัยวัฒนธรรมข้ามชาติ การจัดหลักสูตรที่ถ่ายโยงกับสถาบันอื่นๆให้กว้างขวางมากขึ้น เป็นต้น

ผู้วิจัยจึงคิดที่จะสร้างรูปแบบสถาบันอุดมศึกษาสากล ที่มีความสมบูรณ์ทุกองค์ประกอบตามแนวคิดที่ประมวลได้จากการศึกษาค้นคว้า คือ ทั้งในด้านหลักสูตร ผู้เรียน ผู้สอน รูปแบบการจัดการ ความร่วมมือระหว่างองค์กรที่จัดตั้ง สภาพแวดล้อมต่าง ๆ โดยคิดจัดทำในสถาบันอุดมศึกษาเฉพาะทางพุทธศาสนา ซึ่งผู้วิจัยมีประสบการณ์ทำงานในด้านนี้มานาน จึงคิดหารูปแบบมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติในประเทศไทย ตามอุดมการณ์ที่จะนำศาสนาไปใช้ในการพัฒนามนุษย์และเป็นสื่อสัมพันธ์สร้างความเข้าใจระหว่างชนชาติต่าง ๆ เพื่อให้เกิดสันติภาพที่แท้จริงในโลก ปฏิบัติภารกิจตามหลักการอุดมศึกษาที่มุ่งเน้นความเป็นเลิศด้านวิชาการ มีอิสระและเสรีภาพในการบริหารและด้านวิชาการ และสนองตอบความต้องการของสังคม

คำถามในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีคำถามที่ต้อหาคำตอบให้ได้ ดังนี้

1. องค์ประกอบและรูปแบบของมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติควรเป็นอย่างไร
2. ภารกิจของมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ มีอะไรบ้าง
3. การดำเนินงานตามรูปแบบของมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติในประเทศไทย

มีความเป็นไปได้หรือไม่อย่างไร

4. มีแนวทางในการพัฒนามหาวิทยาลัยสงฆ์ปัจจุบัน ให้เป็นมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ ได้อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยเพื่อเสนอรูปแบบมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติในประเทศไทย มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบ ในการสร้างรูปแบบของมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติในประเทศไทย
2. เพื่อกำหนดภารกิจของมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ
3. เพื่อเสนอรูปแบบมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ
4. เพื่อตรวจสอบรูปแบบในการดำเนินการตามรูปแบบมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ
5. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนามหาวิทยาลัยสงฆ์ปัจจุบัน เพื่อความเป็นมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงธรรมชาติ โดยศึกษาจากเอกสารตำรา ผลการ

ประชุมสัมมนา ผลงานวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบสถาบันอุดมศึกษานานาชาติ จากแนวคิดของ นักการอุดมศึกษาจากทั่วโลก โดยมีขอบเขต ดังนี้

1. การศึกษารูปแบบองค์ประกอบของมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ ใช้องค์ประกอบ แต่ละด้านในการดำเนินงานอุดมศึกษาของ โนลส์ (Knowles, 1970) ซึ่งเป็นที่ยอมรับกัน ทั่วไปในวงการอุดมศึกษาเป็นแนวทางในการศึกษา โดยมีรูปแบบโครงสร้างการจัดองค์กร เกี่ยวกับนักศึกษาต่างชาติ ของ อีเมอร์สัน (Emerson, 1993) และองค์ประกอบที่ใช้ศึกษา เปรียบเทียบสถาบันอุดมศึกษาของอัลทบัค (Altbach, 1981) เป็นแบบที่ใช้พิจารณาประกอบ และใช้แนวคิดเรื่องปรัชญาการอุดมศึกษาของ บรูแบคเกอร์ และ รูดี้ (Brubacher and Rudy, 1976) เป็นแนวทางร่วมด้วย
2. การพิจารณาองค์ประกอบตามแนวทางของนักการอุดมศึกษาแต่ละท่าน จะอยู่ภายใต้กรอบการสร้างสถาบันของ เอสแมน และ ซิฟฟิน (Esman and Siffin, อ้างใน Mann, ed), 1975)
3. การศึกษาเพื่อกำหนดภารกิจของมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ จะศึกษา โดยใช้ภารกิจหลักของสถาบันอุดมศึกษา 4 ประการ เป็นแนวทาง คือ การสอน การวิจัย การบริการวิชาการแก่สังคม และการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม
4. ภารกิจของมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ ที่ผู้วิจัยจะศึกษาต้องอยู่ในกรอบ ของพระวินัยที่ปรากฏในพระไตรปิฎก
5. หลักสูตรที่ใช้เพื่อการเรียนการสอนเกี่ยวกับวิชาการพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นวิชาแกน ในมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ ใช้โครงสร้างและเนื้อหา ที่ปรากฏอยู่ใน พระไตรปิฎก ฉบับที่ชำระโดยกรมการศาสนา เป็นหลัก เพราะเป็นฉบับที่เป็นมาตรฐาน ของทางราชการ
6. มหาวิทยาลัยสงฆ์ปัจจุบัน หมายความว่าถึงมหาวิทยาลัยสงฆ์ 2 แห่ง คือ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กับสภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัยและวิทยาเขต อีก 16 แห่งที่อยู่ในประเทศไทย
7. การศึกษาครั้งนี้ใช้กระบวนการวิจัยอนาคต ที่เรียกว่า อนาคตปริทัศน์ (Future Scanning Process) ของ แลปปีน (Lapin, 1993)
8. การทดสอบว่าการดำเนินงานตามรูปแบบมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ ใน ประเทศไทย มีความเป็นไปได้มากน้อยเพียงใดนั้น ใช้วิธีการตรวจสอบรูปแบบโดยผู้ทรง คุณวุฒิ ด้านการอุดมศึกษาจากประเทศต่าง ๆ ที่มาร่วมประชุม Global Inter Networking and Higher Education และมีความสนใจเข้าร่วมฟังการเสนอรูปแบบมหาวิทยาลัยสงฆ์

นานาชาติ การประชุมครั้งนี้จัดขึ้นที่ประเทศโปรตุเกส ระหว่างวันที่ 29 ตุลาคม - 2 พฤศจิกายน 2538

9. การตรวจสอบรูปแบบมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติในประเทศไทย ทำได้ โดยการที่ผู้วิจัยนำเสนอรูปแบบมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติในประเทศไทยต่อที่ประชุม แล้วเปิดให้มีการอภิปรายซักถาม เมื่อจบแล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่เข้าฟังการเสนอรูปแบบประเมิน ว่ารูปแบบดังกล่าวสามารถนำไปดำเนินการหรือไม่ พร้อมให้ข้อเสนอแนะ

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับภาษาที่ใช้ในวงการศึกษา และคำศัพท์อื่น ๆ ที่ต้องทำให้เกิดความเข้าใจตรงกัน ดังนี้

1. มหาวิทยาลัยสงฆ์ คือ สถาบันทางการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของคณะสงฆ์ไทย ที่เปิดสอนเฉพาะพระภิกษุสามเณร สำหรับเรียนวิชาการทางพระพุทธศาสนา ขั้นสูง มีพระราชบัญญัติกำหนดวิद्यฐานะผู้สำเร็จวิชาการพระพุทธศาสนา พ.ศ.2527 รับรองคุณวุฒิระดับปริญญาตรีด้านพุทธศาสตรบัณฑิต ให้แก่พระบัณฑิตที่จบจากมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และด้านศาสนศาสตรบัณฑิต ให้แก่พระบัณฑิตที่จบจากสภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย ปัจจุบันมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่งได้ขยายสาขาออกเป็นวิทยาเขตอีก 16 แห่ง กระจายอยู่ในภูมิภาคทั่วประเทศ

2. มหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ คือ สถาบันอุดมศึกษา เฉพาะทางพระพุทธศาสนา ที่จัดการศึกษาให้แก่ผู้เรียนที่เป็นพระภิกษุสามเณร ที่มาจากทุกประเทศ โดยมีหลักการและภารกิจในการแสวงหา แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด และการสนองความต้องการในการแก้ปัญหาและพัฒนาอารยธรรมของมนุษยชาติอย่างเป็นสากล โดยใช้วิธีการเรียนรู้ แลกเปลี่ยน แก้ไขปัญหาร่วมกัน มีการใช้ภาษา ศาสนา วัฒนธรรม ระบบทางความคิด เทคโนโลยีเป็นสื่อกลาง ภายใต้การดำเนินการและสนับสนุนทุนทรัพย์ของหน่วยงานที่เป็นกลาง แบบมูลนิธิทางศาสนา

ใช้ผู้สอนและบุคลากรจากหลายประเทศมาร่วมมือกันปฏิบัติงาน ใช้หลักสูตรที่มีวิชาแกนด้านพระพุทธศาสนา และจัดวิชาพื้นฐานที่สอดคล้องกับสภาพสังคม การเมือง วัฒนธรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ ความสงบสุขและสันติภาพในชีวิตและสังคม ทั้งในปัจจุบันและอนาคต

3. ภารกิจของมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ หมายถึง หน้าที่ที่มหาวิทยาลัยสงฆ์ ต้องปฏิบัติ 4 ด้าน คือ

ด้านการเรียนการสอน เพื่อเสริมสร้างคุณภาพของพระบัณฑิตให้มีความสามารถทางด้านภาษา คอมพิวเตอร์ เครื่องมือติดต่อสื่อสารและเทคโนโลยีทันสมัยอื่น ๆ

จัดการเรียนการสอนร่วมกับสถาบันอุดมศึกษาของไทยและต่างประเทศ แลกเปลี่ยนอาจารย์และนักศึกษา แลกเปลี่ยนวิชาการ และจัดหลักสูตรที่ยืดหยุ่นในการนำหลักศาสนาไปใช้ให้เกิดประโยชน์

ด้านการวิจัย เน้นการวิจัยประยุกต์ใช้หลักธรรมให้เกิดประโยชน์แก่สังคม ทำวิจัยร่วมกับสถาบันต่างประเทศ และวิจัยภูมิภาคศึกษาให้มากขึ้น

ด้านการให้บริการทางวิชาการ ปรับปรุงเครือข่ายสารสนเทศระหว่างสถาบันเพื่อบริการวิชาการพระพุทธศาสนาให้ต่างชาติได้

ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม สร้างความเข้าใจให้อาจารย์และนักศึกษา ให้ตระหนักถึงความแตกต่างทางสังคมและวัฒนธรรม

4. รูปแบบมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ หมายถึง โครงสร้างงาน และคำอธิบายประกอบที่แสดงให้เห็นปรัชญา วัตถุประสงค์ ภาระหน้าที่ ทำเลที่ตั้งบริเวณอาคารและสิ่งอำนวยความสะดวก โครงการจัดการศึกษา มาตรฐานการรับนักศึกษา หลักสูตรการศึกษา การวัดผล การแบ่งองค์การบริหารและการจัดการภายใน โครงการศึกษาวิจัยและการพัฒนาชุมชน กิจกรรมการบริการนักศึกษาและอาจารย์ หน่วยงานวิเทศสัมพันธ์ งบประมาณ กฎเกณฑ์และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับอาจารย์และบุคลากร

5. องค์ประกอบของมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ หมายถึง รายละเอียดที่อธิบายส่วนประกอบต่างๆที่ประกอบกันขึ้นเป็นรูปแบบของมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ ได้แก่ ปรัชญา วัตถุประสงค์ภาระหน้าที่ ทำเลที่ตั้งและบริเวณ อาคารและสิ่งอำนวยความสะดวก โครงการจัดการศึกษา มาตรฐานการรับนักศึกษา หลักสูตรการศึกษา การวัดผล การแบ่งองค์การบริหารและการจัดการภายใน โครงการศึกษาวิจัยและการพัฒนาชุมชน กิจกรรม การบริการนักศึกษาและอาจารย์ หน่วยงานวิเทศสัมพันธ์ งบประมาณ กฎเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับอาจารย์และบุคลากร

6. พระภิกษุ คือ บุคคลเพศชายผู้อุปสมบทในพระพุทธศาสนา เมื่ออายุครบ 20 ปีบริบูรณ์ โดยมีจุดประสงค์ของการบวช เพื่อเรียนรู้หลักธรรม ฝึกฝนจิตใจให้ละเอียดหรือความอยากต่างๆที่เกินพอดี และพัฒนาคุณธรรมด้วยการปฏิบัติตนอยู่ในศีล ฝึกจิตใจให้มีสมาธิ ฝึกพิจารณาเรื่องราวต่าง ๆ ด้วยปัญญา

7. พระสงฆ์ คือ คำใช้เรียกพระภิกษุ ตั้งแต่ 4 รูปขึ้นไป

8. พระสงฆ์นานาชาติ หมายถึง พระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาที่เข้ามาศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ โดยไม่แบ่งแยกเรื่องนิกายเพราะศึกษาอยู่บนพื้นฐานคัมภีร์พระไตรปิฎกเดียวกัน ภายใต้หลักไตรสิกขา คือการศึกษาด้านปริยัติธรรมและด้านปฏิบัติธรรม และพระสงฆ์ที่มาศึกษาอาจมาจากประเทศต่าง ๆ ที่มีความแตกต่างกันในเรื่อง

เชื้อชาติ สัญชาติ ภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ระบบสังคมเศรษฐกิจ และการเมือง

9. สามเณร คือ บรรพชิตในพระพุทธศาสนา ผู้ยังมีได้อุปสมบท เพียงแต่รับบรรพชาด้วยไตรสรณคมน์ ถือสิกขาบท 10 และกิจวัตรบางอย่าง ตามปกติจะมีอายุยังไม่ครบ 20 ปีบริบูรณ์

10. มหาเถรสมาคม หมายถึง องค์การบริหารของคณะสงฆ์ ทำหน้าที่ปกครองดูแลคณะสงฆ์ ควบคุมและส่งเสริมการศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่ การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ มีสมเด็จพระสังฆราชทรงเป็นประธานกรรมการ มีสมเด็จพระราชาคณะทุกรูป เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง และพระราชาคณะ ซึ่งสมเด็จพระสังฆราชทรงแต่งตั้ง จำนวนไม่เกิน 12 รูป เป็นกรรมการ

11. พระไตรปิฎก หมายถึง คัมภีร์หรือตำราทางพระพุทธศาสนา ที่รวบรวมคำสอนของพระพุทธเจ้าไว้เป็นหมวดหมู่ ไม่ให้กระจัดกระจาย ประกอบด้วย 3 ปิฎก คือ

1. พระวินัยปิฎก ว่าด้วยพุทธบัญญัติเกี่ยวกับความประพฤติ ความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียม และการดำเนินกิจการต่าง ๆ ของภิกษุสงฆ์ และภิกษุณีสงฆ์

2. พระสุตตันตปิฎก ว่าด้วยพระธรรมเทศนาต่าง ๆ ที่พระพุทธเจ้าตรัสแสดงให้เหมาะสมกับบุคคลและโอกาส

3. พระอภิธรรมปิฎก ว่าด้วยหลักธรรมและคำอธิบายที่เป็นหลักวิชาล้วน ๆ ไม่เกี่ยวกับบุคคลหรือเหตุการณ์

12. พระวินัย หมายถึง ระเบียบสำหรับกำกับความประพฤติของพระสงฆ์ ให้เป็นแบบแผนอันหนึ่งอันเดียวกัน หรือเรียกว่า สิกขาบทของพระสงฆ์

13. ภาพ (Scenario) หมายถึง การเขียนข้อความอธิบายสภาพที่เป็นจริงขององค์ประกอบต่างๆที่ประกอบขึ้นเป็นรูปแบบของมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติที่ได้จากการประมวลข้อมูลและสังเคราะห์แล้ว

14. ศาสนทายาท หมายถึง พระภิกษุสามเณรผู้ทำหน้าที่สืบต่อศาสนา โดยการศึกษาเล่าเรียนศาสนา ดำรงตนอยู่ในศีล รักษา ดูแล ส่งเสริม ปกป้องพระพุทธศาสนา ไม่ให้ถูกทำลายทำร้ายต่าง ๆ

15. ธรรมทูต หมายถึง พระภิกษุผู้ทำหน้าที่นำหลักธรรมไปเผยแผ่ และฝึกอบรมสั่งสอนประชาชนในท้องถิ่นต่าง ๆ ถ้าเป็นในเขตชายแดนถิ่นทุรกันดาร เรียก ธรรมทูตเฉพาะกิจ ถ้าเป็นในต่างประเทศ เรียก ธรรมทูตในต่างประเทศ

16. การเผยแพร่ หมายถึง การปฏิบัติการสอนธรรมในพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ โดยใช้รูปแบบและวิธีการต่างๆ ซึ่งไม่ขัดกับพระวินัยและความประพฤติตามธรรมเนียมของพระสงฆ์

17. การวิจัยเชิงธรรมชาติ หมายถึง การวิจัยที่ทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูลตามสภาพความเป็นจริงที่ปรากฏ โดยดูทุกส่วนอย่างกว้างขวาง ประเด็นสำคัญอยู่ที่ระดับการควบคุมตัวแปรอิสระที่ทำได้น้อย ซึ่งผู้วิจัยจะต้องพิจารณาในการจัดกระทำต่อตัวแปรอย่างรอบคอบ ตามสภาพการณ์ที่ประสบ

18. กระบวนการอนาคตปริทัศน์ หมายถึง การศึกษาวิจัยอนาคตประเภทหนึ่ง มีวิธีการวางแผนจัดประเภทและระดับของงานตามเป้าหมาย และประเภทของเรื่องที่ศึกษา ค้นคว้าความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงถึงอนาคต ผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อม เก็บข้อมูลทุกประเภทจากทุกแหล่ง เช่น จากเอกสาร การสัมภาษณ์ ผลการประชุม ผลการสัมมนา การสังเกต จัดทำเป็นร่างแนวโน้มของเรื่องที่ศึกษา แล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความสมบูรณ์เทียบกับเป้าหมายที่วางไว้ ส่วนที่ไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องจะตัดทิ้งไป ส่วนที่ยังบกพร่องจะต้องค้นคว้าหาข้อมูลเพิ่มเติม ทั้งนี้อาจแบ่งเรื่องที่ศึกษาเป็นส่วนๆ แล้วนำมารวมกันภายหลังก็จะได้ภาพรวมของเรื่องที่ศึกษาทั้งหมด อาจให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความสมบูรณ์มากกว่า 2 ครั้ง จนกว่าจะได้ภาพรวมของอนาคตที่ชัดเจนมากที่สุด

19. ภาวะการนำ หมายถึง กลุ่มของบุคคลซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับการกำหนดปรัชญา ค่านิยม หลักการ กิจกรรม ภาระหน้าที่ของสถาบัน และเป็นผู้ทำหน้าที่อำนวยความสะดวกในการดำเนินงาน และการสร้างความสัมพันธ์กับสังคม ซึ่งได้แก่ สภามหาวิทยาลัย สภาคณาจารย์ สภาวิชาการ อธิการบดี รองอธิการบดี คณบดี หัวหน้าภาควิชา

20. หลักการ หมายถึง ปรัชญา ค่านิยม วัตถุประสงค์ ภาระหน้าที่ กิจกรรมและวิธีดำเนินการ กฎหมาย การจัดตั้งสถาบัน และการวางแผนงานต่าง ๆ ซึ่งเป็นผลที่ปรากฏแก่สังคม

21. โปรแกรม หมายถึง การกระทำที่สัมพันธ์กับการปฏิบัติตามนโยบายรวมทั้งการบริการ เพื่อให้เกิดผลผลิต ซึ่งได้แก่หลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดผล การบริการนักศึกษา งานกิจกรรมนักศึกษา

22. ทรัพยากร หมายถึง ตัวป้อนต่าง ๆ ที่ทำให้กิจกรรมของมหาวิทยาลัยสงฆ์ดำเนินการไปได้ ได้แก่ อาจารย์ บุคลากรเจ้าหน้าที่ งบประมาณ นักศึกษา ทรัพยากรการเรียนการสอน เช่น อาคารสถานที่ ห้องสมุด เป็นต้น

23. โครงสร้างภายใน หมายถึง โครงสร้างและกระบวนการที่กำหนดขึ้น เพื่อให้

มหาวิทยาลัยดำเนินการและดำรงอยู่ได้ เช่น การแบ่งองค์กรภายใน สายการบังคับบัญชา คณะกรรมการต่าง ๆ หน่วยงานสำคัญ ๆ และกฎระเบียบคำสั่ง ข้อบังคับ ภายในมหาวิทยาลัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การวิจัยเรื่องการเสนอรูปแบบมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติในประเทศไทย ครั้งนี้ คาดว่าจะได้ประโยชน์ในทางปฏิบัติ ดังนี้

1. สามารถกำหนดองค์ประกอบของมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติได้
2. ได้รูปแบบมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ และความเป็นไปได้ในการนำไปดำเนินการจริง
3. ได้ทราบแนวทางปรับปรุงมหาวิทยาลัยสงฆ์ในปัจจุบัน ให้เป็นมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ
4. ได้แนวทางในการวางรูปแบบเพื่อจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาที่มีภารกิจเฉพาะ และเป็นตัวอย่างให้สถาบันอุดมศึกษาอื่น ๆ ที่มีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน
5. ทำให้ได้สถาบันการศึกษาชั้นสูงด้านพุทธศาสนา ที่จะสร้างความรู้ความเข้าใจทางพุทธศาสนาให้กว้างขวางขึ้น เป็นแหล่งบูรณาการ แนวทางปฏิบัติทางพระพุทธศาสนาบางประการ ที่สูญหาย บิดเบือน ผิดเพี้ยนไป ให้กลับมาสู่แนวทางบนหลักการร่วมเดียวกัน และทำให้วิชาการทางพระพุทธศาสนาเป็นศาสตร์อย่างหนึ่ง ที่ได้รับการยอมรับมากขึ้น